

DÜNYA TÜRK GİRİŞİMCİLER KURULTAYI KÖRFEZ OTURUMU TOPLANTI NOTLARI

Tarih: 10 Nisan 2009

Saat: 16.30

Yer: Lütfü Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı - Topkapı A Salonu

Konuşmacılar:

- **Oturum Başkanı:** Prof. Dr. Said Yazıcıoğlu – Devlet Bakanı
- Erdoğan Bayraktar – TOKİ Başkanı
- Ziya Altunyaldız – DTM İhracat Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Vekili
- Korhan Kurdoğlu – Türk-Körfez İş Konseyleri Koord. Başkanı
- Prof. Dr. Güven Sak – TEPAV Direktörü
- Can Akın Çağlar – Ziraat Bankası Genel Müdürü
- Emin Sazak – Türk- Katar İş Konseyi Başkanı / TMB Başkan Yrd.
- Muammer Arıkan – Katar İşadamları Derneği Başkanı

GÖRÜŞME NOTLARI:

Said Yazıcıoğlu:

- Körfezi oluşturan ülkeler, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Oman toplam olarak 40 milyon nüfusa sahiptir. Suudi Arabistan dünyanın en çok petrol rezervine sahip ülkedir. Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri ise Rusya ve İran'dan sonra en fazla doğalgaz rezervine sahip ülkelerdir.
- Körfez ülkeleriyle ikili ticari ilişkilerimiz her geçen gün artmaktadır. Henüz Serbest Ticaret Anlaşmamız olmasa da, bu ülkelerin hepsiyle Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarımız bulunmaktadır.
- Körfez bölgesi ile ticaretimiz 2007 yılında 311 milyon dolar iken, 2008 yılında 1,75 milyar dolara çıkmıştır. Bugün ülkemizde 352 adet Körfez firması bulunmaktadır. Fakat bu yatırımlar Körfez'deki potansiyeli yansıtmamaktadır. Ülkemizde Körfez yatırımcılarının ilgisini çekecek pek çok başka proje vardır. GAP Projesi bunların en önemlilerinden biridir.
- Körfez'de iş yapan Türk firmalarının en yoğun olduğu sektör müteahhitlik sektörüdür. Bölgede iş yapan Türk müteahhitler, Dubai metrosu, Doha kütüphanesi gibi pek çok önemli yatırıma imza atmıştır.
- Ülkemizin Körfez İşbirliği Konseyi'ne üye olma konusunda girişimleri bulunmaktadır.
- IMF tahminlerine göre, Körfez'de, 2008 yılında %6,8 olan büyüme oranı, 2009'da %3,5'e gerileyecek, aynı zamanda petrol gelirleri de 467 milyon dolardan 250 milyon dolara düşecektir.

Erdoğan Bayraktar:

- Konuşmamda, işadamlarımızın Körfez sermayesinden yararlanabilmek için TOKİ'den nasıl faydalanacakları konusunda bilgi vereceğim.

- Bugün baktığımızda, Körfez’de iş yapan Türk müteahhitlerimizin neredeyse hepsi taşeron firma konumundadır. Bu yüzden Körfez’de ismimizin prestij kazanması henüz zor. Bu prestiji sağlamak için de önce bölge insanıyla olan sosyal ilişkilerimizi düzenlemeliyiz.
- TOKİ olarak elimizde maddi imkan çok fazladır. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirler de dahil olmak üzere, Türkiye’nin her yerinde oldukça değerli arazilerimiz var. Son 1 ay içinde Körfez yatırımcılarına, Zeytinburnu’nda bir arsayı 250 milyon dolara, Ataköy’de bir arsayı 1,2 milyar dolara sattık. Satın alan firmalar, bu arsalarda alışveriş ve iş merkezi gibi yatırımlar yapacaklar.
- TOKİ, bürokrasi açısından oldukça esnek bir kurum, bu sayede en büyük sıkıntıları bürokrasi olan Körfez yatırımcılarını rahatlıkla ülkemize çekebiliriz.
- Dubai’de önceden hiç sermaye yoktu, bu yüzden orası Körfez’in üssü seçildi ve Körfez ülkelerinin bütün likiditesi oraya aktı.
- Dubai’de birçok ülkeden yatırımcı bulunmaktadır. Fakat krizde Dubai’deki pek çok yatırım askıya alındı. Dubai’ye yatırım yapan yatırımcılar, bugün, yatırım konusunda yanlış yaptıklarını, Türkiye’nin demografik açıdan bu tarz yatırımlara daha elverişli olduğunu düşündüklerini belirtiyorlar.

Ziya Altunyıldız:

- Son yıllarda yaptığımız gözlemlere dayanarak söylüyorum ki, Türk diasporasının yapısı değişmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız artık eğitilmiş ve altyapı sahibi insanlardır.
- Bunun yanında, Asya ekonomileri bugün Batı’dan daha kuvvetlidir. 1980’lerde imalat sanayinin %86’si gelişmiş ülkelerde iken, 2006 yılında bu oran %72’ye kadar gerilemiştir.
- IMF’ye göre bu yıl dünya %0,5 büyüme sağlayacaktır. Bu oran, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra görülen en düşük büyüme oranıdır.
- ILO’ya göre ise 2099’da 50–60 milyon insan işsiz kalacaktır.
- Körfez ülkelerinde petrol bolluğu sayesinde oldukça fazla döviz rezervi bulunmaktadır. 2008 yılında bu miktar 1,6 trilyon doları bulmuştur.
- Global krizden etkilenmeyen ender ülkelerden biri olarak gösterilen Katar’ın kişi başına düşen milli geliri 60.000 dolar civarındadır. Krize rağmen, Katar’da, önümüzdeki sene %10 büyüme öngörülmektedir.
- Müsteşarlığımızın son projelerinden biri olan Kümelenme projesi kapsamında, 10 adet yeni küme oluşturduk. Bunlardan biri Bodrum’da yer alan yat kümesidir. Bu proje kapsamında, yat inşaatı sektörünün 2018’e kadar küme haline gelmesi için ne yapılması gerektiği yetkililer tarafından planlanmıştır.
- Müsteşarlık olarak 2009 yılında beklentimiz, Körfez ülkelerinden bize katma değer sağlayacak projeleri ülkemize çekmektir.
- Bugün, yabancı sermayeli ihracat, Çin’de %50, Macaristan’da %80, İrlanda’da ise %90 seviyesindedir. Bu yüzden ihracatımızın artması için de yabancı yatırımın önemi büyüktür.

Güven SAK:

- Sunumumda, kriz ortamında Türkiye ve Körfez ülkelerinin ekonomik ilişkilerine nasıl bakmamız gerektiğini anlatacağım.

- Son 80 yılda, ülkemizin yaptığı en büyük birikim, bence girişimcilik ruhudur. Bu yüzden bu Kurultayın oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.
- Körfez'e bakarken üzerine eğilmemiz gereken konu, alan kaybetme riskidir. Çünkü global kriz, rekabet ortamını kızıştırdı. Körfez'de en başarılı olduğumuz sektör olan müteahhitlik sektöründe, Çin ve Rusya bizi zorlayabilir ve bölgede bizim açımızdan sıkıntıya yol açabilir.
- Bugün dünyadaki likidite oranı, 1980'lerde olan ile aynı seviyededir.
- Ülke olarak ekonomimiz de elbette küresel krizden etkilenmiştir. İhracatımızda önem taşıyan pazarlara olan talep gittikçe azalmaktadır. Fakat verileri incelediğimizde yakın coğrafyada toparlanmanın daha çabuk olacağını görüyoruz.
- Korumacı eğilimlerin arttığı bu dönemde, herkes kendi ülkesinden olanı korumaktadır. Bildiğiniz gibi eskiden, ülkemizde yabancı sermaye istemezdik, 1980'li yıllar hep korumacı politikalarla yürütüldü. Şimdi ise yabancı yatırımı ülkemize çekmek için uğraşyoruz. Türk girişimcilere oradaki köprübaşlarını tutmaları için teşvikler, destekler veriyoruz.
- Böyle büyük ve kapsamlı bir kriz, bizim ülkemizin alışık olmadığı bir durum. Kriz her yeri etkiliyor fakat daha az etkilediği coğrafyalar var, bu yüzden biz bu coğrafyaları tespit edip kendi politikalarımızı oluşturmalıyız çünkü ekonomi politikası olmayanların dış politikası olmaz.

Korhan Kurdoğlu:

- Şu an dünyamızın içinde bulunduğu kriz, tamamıyla küreselleşmenin getirdiği bir krizdir. Gelişmiş ülkelerdeki büyük firmaların yapısal değişimlerini tamamlayamamalarından kaynaklanan bu krizin, yapılanmalar tamamlanınca sonlanacağını düşünüyorum.
- Körfez ülkelerine yaptığımız yatırımları çeşitlendirmeliyiz. Özellikle finans sektöründe çok az firmamızın bulunduğu bu bölgeye, bu konuda yatırım yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Yakın zamanda, Türk bankalarının bölgeye olan ilgisinin artacağını tahmin ediyorum.

Can Akın Çağlar:

- Körfez ülkelerinde yapılan reformların her geçen gün artması, onlarla olan tarihsel bağlarımız ve inşaat sektörünün bölgedeki önemi, ülkemiz yatırımcılarının bu bölgeye eğilmesinin nedenlerini oluşturmaktadır.
- Fakat bu bölgenin de bazı zayıf yönleri bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi petrole olan bağılıktır.
- Körfez yatırımcılarının ülkemize olan yatırımlarının artabilmesi için, güvence konusunda çok hassas olan Körfez insanlarına bu olanakların sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, bölgeden fon çekebilmek için gerekli finansal araçların da oluşturulması gerekmektedir.
- Bölgenin en önemli eksikleri, gıda ve tarım alanlarındadır. Bu yüzden Ziraat Bankası olarak bu alanda çalışmalar yapmaktayız. Girişimcilerimizin de bu fırsatları değerlendirmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Şu an Bağdat'ta bir şubemiz bulunmaktadır. Ayrıca yakın zamanda bir şube de Cidde'ye açmayı planlıyoruz.

Emin Sazak:

- Ülkemiz müteahhitlerinin en çok ilgi gösterdiği bölgelerden biri olan Körfez bölgesinde, müteahhitlerimizin iş çeşitliliği giderek artmaktadır. Önceden sadece inşaatların yapım aşamasında çalışan Türk şirketleri, artık mühendislik ve proje aşamasında da oldukça iyi yerlerdeler.
- Fakat Körfez bölgesinde ülkemiz müteahhitleri pek çok sorunlar karşılaşmaktadır. Bunlar; vize ve çalışma izni teminlerinin kısa süreli oluşu, sürücü ehliyet temininin zorluğu, müteahhitlik karnesi çıkartma zorluğu, Türk bankalarının bölgedeki yetersizliği, bürokrasi, gümrük işlemlerinde aksamalar, projelerdeki fiyat değişiklikleri, sertifikasyon ve bölgede hiç müşavirlik firmamızın olmayışıdır.

Muammer Arıkan:

- Körfez bölgesinde hiçbir zaman aracılarla iş yapılamamaktadır. Her zaman ihale usulü proje alınır. Ayrıca bu projelerin rasyonel bir sistemi vardır. Sözleşmelerin asla dışına çıkılamaz. Bu nedenle de dünyaca ünlü büyük firmalar her zaman ihaleleri kazanır.
- Kalite kontrol sistemi çok katıdır. İşçi sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli denetimler yapılır. Kurallara karşı gelenlere yüksek meblağlı cezalar verilir. İşin her safhasında, bölgede bulunan danışmanlık firmalarıyla çalışmanız gerekir.
- İnşaatta kullanılan malzemelerde her zaman belirli bir marka kısıtı vardır. Kalite belgesi olmayan malzemelerin kullanılması yasaktır.
- Söz konusu sistem bize biraz yabancı olduğundan, Türk firmaları prestijli ihaleleri almakta oldukça zorlanmaktadır.

SORULAR-CEVAPLAR:

Soru: Körfez ülkeleriyle ticari ilişkilerde yaşanan artış hangi sektörlerdeki kümelenme çalışmasında hangi kümeler vardır?

Cevap: (Ziya Altunyıldız) Körfez ülkelerine olan ihracatımız pek çok sektörde artmıştır. Bunlardan bazıları demir çelik ürünleri, gıda, endüstriyel ürünler ve tekstildir.

Şu an pilot aşamasında olan kümelenme çalışmamızın, 10 adet kümesi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; makine, bilişim, otomotiv, otomotiv yan sanayi, mobilya, işlenmiş gıda, organik gıda ve tekstildir.

Soru: Türkiye'nin istihdamının %80'i KOBİ'lerdedir. KOBİ'ler Körfez pazarından nasıl yararlanır?

Cevap: (Erdoğan Bayraktar) Biz, TOKİ olarak, KOBİ'leri ihalelere katmak için yeni düzenlemeler yapıyoruz. Artık TOKİ projelerinde KOBİ'ler sadece taşeron olarak değil, ana müteahhit olarak da yer alabilecektir.

Soru: Körfez'den gelecek yatırımcılar Türkiye'ye gelmek için vize sıkıntısı çekiyorlar. Örneğin, sadece üç aylık vize alabiliyorlar. Amerika ise 10 yıllık vize veriyor. Bu da yatırımcıyı doğal olarak oraya çekiyor. Bu konuda ne yapılabilir?

Cevap: (Said Yazıcıoğlu) Bu konuyu Dışişleri Bakanlığımıza iletteceğim.

KATILIMCILARDAN YORUMLAR:

- Ben Kurultay'a Birleşik Arap Emirlikleri'nden (BAE) katılıyorum. Bir Türk bankasının BAE'de bir şube açmasını bekliyoruz.
- DTM, yurtdışındaki Türk girişimcilere mağaza desteği yapmaktadır. Mağaza kirasının %50'sini kurum vermektedir. Fakat Körfez'de kurulan firmaların %51'i yerli bir yatırımcıya ait olmak zorunda olduğu için biz bu kira desteğinin ancak %49'unu alabilmekteyiz. Bu konuda düzenleme yapılmasını rica ediyoruz.
- Kurultay'a Suudi Arabistan'dan katılıyorum. Biz Suudi Arabistan'dan katılan 15 kişiyiz fakat yapılan oturumların hiçbirinde Suudi Arabistan ile ilgili bir konuşmacı yer almadı. Cumhurbaşkanı'nın Arabistan ziyaretinde biz oradaki girişimciler olarak elimizden geleni yaptık fakat sizin gündeminizde Suudi Arabistan'ın olmaması bizi biraz üzdü.

Saygılarımla arz ederim.

Meriç GÜRDAL
Dış Ekonomik İlişkiler Daire Başkanlığı
Uzman Yrd.